

LEKCE 5 JAK SE MÁTE?

HOW ARE YOU?

<p>Dialogs: <i>Jak se máte/ máteš?</i> AHA: 5. pád/ vokativ, sloveso <i>mít</i>, pozice <i>se</i>, <i>děkuju x děkuji</i>, přízvuk</p> <p>BONUS: <i>Jak se máte?</i> – odpovědi, Slang: národnosti, Předložky <i>z/ ze</i>, 2. pád j. č./ genitiv singuláru koleda <i>Půjdeme spolu do Betléma</i> PŘÍLOHY: sloveso <i>mít</i>, vlastní jména</p>	<p>Dialogues: <i>Jak se máte/ máteš?</i> AHA: 5 case/ vocative, Conjugation of Verb <i>mít</i>, Word Order <i>se</i>, <i>děkuju</i> versus <i>děkuji</i>, Stress</p>
---	---

I. ↻

Miniopakování

I. 1.

Doplňte tabulku – časujte sloveso *být*.

zájmeno/ pronoun	být/ to be	zápor/ negation	otázka/ question	záporná otázka/ negative Frage
já	jsem			
ty		nejsi		
on, ona, ono			je?	
my				nejsme?
vy				
oni, ony, ona				

I. 2.

Na jaké národnosti a profese si vzpomenete?
Znáte ještě jiné?

I. 3.

Zahrajte dialog z předchozí lekce 4 ještě jednou – nejlépe s českými vizitkami, přitom si můžete zopakovat hláskování českých jmen.

II.

Slova, slova, slova:

Vocabulary

V této lekci se objeví tyto „překážky“:
Vyhledejte tato slovíčka ve slovníčku.

a ale
čeština
děkuji
děkuju *coll.*
díky *coll.*
dobrou noc
dobrý den
dobře
docela
docela dobře
fajn
Hansi *vocative for Hans*
jak
jde to [de to] = ujde to
nic moc = ujde to/ jde to *n. so good*
noc
pan = pán
pane Nováku *vocative for pan Novák*
pane Novák *coll. vocative for pan Novák*
paní
paní Nováková *nom. or voc.*
promiň
promiňte
prosím
se 1. 2.
slečna
Šárko *vocative for Šárka*
špatně
večer 1. *susubstantive* 2. *adverb*
výborně
ujde to = jde to [de to]
*****vlastně *in fact*

Fráze

jmenuju se [menuju se]
Jak prosím?
Jak se máš? Jak se máte?
Mám se ...
měj se [mnjej]
mějte se [mnjejte]
Měj se hezky. Ty taky.
Mějte se hezky. Vy taky.
*****Ale ta čeština!

III.
III. 1.
III. 2. 🎧

Text
Hláskujte jméno vašeho souseda.
Poslechněte si následující dialogy.
O co jde?

Text

Dialog 1

pan Müller – paní Nováková

pan Müller: Dobrý den. Jmenuju se Müller.
paní Nováková: Těší mě. Já jsem Nováková.
pan Müller: Promiňte, jak prosím?
paní Nováková: Nováková. En, o, vé, á, ká, o, vé, á.
pan Müller: Aha, děkuju. A jak se máte, paní Nováková?
paní Nováková: Mám se dobře, děkuju. A vy? Jak se máte vy?
pan Müller: Taky dobře, děkuju. Na shledanou.
paní Nováková: Na shledanou. Mějte se hezky.
pan Müller: Děkuju. Vy taky.

Dialog 2

Hans – Honza

Hans: Ahoj. Jmenuju se Hans.
Honza: Ahoj. Já jsem Honza.
Hans: Promiň, jak prosím?
Honza: Honza. Há, o, en, zet, a.
Hans: Aha, díky. A jak se máš, Honzo?
Honza: Fajn, děkuju. A ty? Jak se máš?
Hans: Jo. Díky. Docela dobře. Tak ahoj, Honzo.
Honza: Ahoj. Měj se.
Hans: Ty taky.

Dialog 3

pan Novák – paní Müllerová

pan Novák: Dobrý večer. Já jsem Novák.
paní Müllerová: Těší mě. Jmenuju se Müllerová.
pan Novák: Promiňte, jak prosím?
paní Müllerová: Müllerová. Em, u, el, el, e, er, o, vé, á.
pan Novák: Aha, děkuju. A jak se máte?
paní Müllerová: Výborně. A vy, pane Novák, jak se máte vy?
pan Novák: Ujde to. Na shledanou.
paní Müllerová: Na shledanou a dobrou noc.

Dialog 4 Hans – Šárka

Hans: Ahoj. Já jsem Hans.
Šárka: Ahoj. Jmenuju se Šárka.
Hans: Promiň, jak prosím?
Šárka: Šárka. Eš, á, er, ká, a.
Hans: Aha, děkuju. A jak se máš, Šárko?
Šárka: Ale, nic moc.
Hans: Co je? Máš se špatně? Máš stres?
Šárka: Ale ne, vlastně se mám dobře. A co ty, Hansi, jak se máš ty?
Hans: Mám se docela dobře. Ale ta čeština! Tak ahoj.
Šárka: Ahoj. Měj se hezky.
Hans: Ty taky.

Dialogy online viz <http://www.mozaika.eu/cestina-pro-cizince-online-dialogy-jak-se-mate-jak-se-mas-i-uroven-a1/>

III. 3. Jak končí v dialozích mužská příjmení a jak končí ženská příjmení?

III. 4. Srovnejte dialogy 1 a 2. Co je typické pro formální dialog a co je typické pro neformální dialog?

III. 5. Jak se mění tvar jména, když jsou lidé oslovováni?

III. 6. Jaké odpovědi na otázku „Jak se máte?/ Jak se máš?“ jsou v dialozích?

III. 7. Opakujte dialogy větu po větě. Čtete je. Potom je zahrajte.

III. 8. Napište alespoň jeden úvodní dialog jako diktát.

III. 9. Jaká slova chybí?

Dialog 1

pan Müller – paní Nováková

pan Müller: Dobrý den. Jmenuju _____ Müller.

paní Nováková: _____ mě. Já jsem Nováková.

pan Müller: Promiňte, _____ prosím?

paní Nováková: Nováková. En, o, vé, á, ká, o, vé, á.

pan Müller: Aha, děkuju. A jak _____ máte, paní Nováková?

paní Nováková: Mám se dobře, děkuju. A vy? _____ se máte vy?

pan Müller: Taky _____, děkuju. Na shledanou.

paní Nováková: Na shledanou. Mějte _____.

pan Müller: Děkuju. Vy taky.

dobře, jak (2x), se (3x), těší

Dialog 2

Hans – Honza

Hans: Ahoj. _____ se Hans.
 Honza: Ahoj. Já _____ Honza.
 Hans: Promiň, jak prosím?
 Honza: Honza. Há, o, en, zet, a.
 Hans: Aha, díky. A _____ se máš, Honzo?
 Honza: Fajn, děkuju. A ty? _____ se máš?
 Hans: Jo. Díky. Docela dobře. Tak ahoj, Honzo.
 Honza: Ahoj. _____ se.
 Hans: Ty taky.

jak (2x), jmenuju, jsem, měj

Cvičení online viz:

<http://www.mozaika.eu/cestina-pro-cizince-online-dialogy-jak-se-mate-jak-se-mas-ii-cviceni-uroven-a1/>

IV.

AHA

AHA!

IV. 1.

5. pád (vokativ) podstatných jmen Vocative

	Koncovky/ Endings		Příklady/ Examples	
	1. p./ nom.	5. p./ oc.	1. pád/ nominative	5. pád/ vocative
samohlásky (f., m)	-a	> -o	Šárka, Lenka, Honza	Šárko, Lenko, Honzo
	-e	= -e	Marie, Lucie	Marie, Lucie
	-i/-í	= -i/-í	paní, Jiří	paní, Jiří
	-o	= -o	Pablo, Alfonso	Pablo, Alfonso
	-á	= -á	paní Nováková	paní Nováková
Souhlásky (m.)	měkké/ soft: ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň + s, z, x + -tel	+ -i	Tomáš, Matěj, Aleš Alois, Hans, Thomas učitel	Tomáši, Matěji, Aleši Aloisi, Hansi, Thomasi učiteli
	tvrdé/ hard: r, d, t, n + obojetné/ neutral: b, f, l, m, p, v, z	+ -e	Robert, pan Šmíd, pan doktor	Roberte, pane Šmíde/ pane Šmíd, pane doktore/ pane doktor
			Filip, Václav, Michal	Filipe, Václave, Michale
	h, ch, k, g	+ -u	Jindřich, František	Jindřichu, Františku

- vokativ/ 5. pád se používá při přímém oslovení nebo volání
- Češi oceňují, když je budete oslovovat tímto pádem; navíc oslovení bez 5. pádu může znít nezdvořile.
- v textu je vokativ oddělen čárkami, např.:

Co ty, Hansi, jak se máš ty?

- *-e-* před koncovou souhláskou při z. B.:

1. p./ nominative	5. p./ vocative
Karel >	Karle
Luděk >	Lud'ku
Zdeněk >	Zdeňku

- při spojení titulu s příjmením se běžně skloňuje jen první část, i když správně se mají skloňovat obě, srov.:

1. p./ nominative	5. p./ vocative	
	spisovně/ standard	nepisovně/ coll.
pan Novák >	pane Nováku	pane Novák

Výjimky:

1. p./ nominative	5. p./ vocative
Petr, Alexandr >	Petře, Alexandře
Marcel, Michael, ... >	Marceli, Michaeli, ...

Exeptions:

Pozn.:

- ženská jména končící na souhlásku se v 5. pádě (vokativu) nemění, např.

1. p./ nominative	5. p./ vocative
Dagmar, Ingrid, Karin, Miriam, Muriel, ...	Dagmar, Ingrid, Karin, Miriam, Muriel, ...

Pamatujte si tyto tvary 5. pádu/ vokativu:

Šárka > Šárko
 paní Nováková = paní Nováková
 pan Novák > pane Novák/ pane Nováku
 pan učitel, Tomáš, Alois > pane učiteli, Tomáši, Aloisi
 Jindřich, Zdeněk > Jindřichu, Zdeňku

Vokativ v kostce

samohlásky: -a > -o
 souhlásky: ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň
 + s, z, x + tel: + i
 k, ch, h, g: + u
 zbytek: + e
PŮZOR na pohybné „-e-“ a výjimky!

Vowels: -a > -o
 consonants: ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň
 + s, z, x+ -tel: + i
 k, ch, h, g: + u
Rest: +e
 Watch the moveable -e- and the exeptions!

Algoritmus na vokativ

Končí jméno na samohlásku, tj. „a“, „á“, „e“, „i“, „í“, „o“, „u“?		ANO		NE	
Končí jméno na -a?		ANO		NE	
ve vokativu -a > -o		vokativ = nominativ		vokativ je nominativ + u	
				Končí jméno na ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň	
				+ s, z, x + -tel?	
				ANO	
				vokativ je nominativ + i	
				NE	
				vokativ je nominativ + -e	
POZOR na pohybné „e“ a výjimky!					

IV. 2.

Sloveso *mít*

Verb **mít** = to have

- sloveso *mít se* obsahuje sloveso *mít* a zvratnou částici *se* (viz níže u IV. 3.)
- sloveso *mít se* čásoje takto:

zájmeno/ pronoun	mít = to have	zápor/ negation	otázka/ question
já	mám	nemám	mám? nemám?
ty	máš	nemáš	máš? nemáš?
on, ona, ono, to	má	nemá	má? nemá?
my	máme	nemáme	máme? nemáme?
vy	máte	nemáte	máte? nemáte?
oni, ony, ona	mají¹	nemají	mají? nemají?

- tabulka online:

<https://www.mozaika.eu/cestina-pro-cizince-online-sloveso-mit-tabulka-a-cviceni-uroven-a1/>

- tip – na zapamatování můžete zase použít kartičky

- sloveso *mít* je v mnoha spojeních, např. *mít hlad*, *mít rád/a*, ..., např.

<http://www.mozaika.eu/cestina-pro-cizince-online-sloveso-mit-substantivum-i-uroven-a1/>

- sloveso *mít se*, tj. sloveso *mít se* zvratnou částicí *se* jsme poznali v dialozích této lekce

IV. 3.

Zvratné *se* – slovosled

- příjemné je, že tvar *se* zůstává ve všech osobách stejný: *mám se*, *máš se* ...

- zvratné *se* stojí vždy na druhém místě ve větě, důvodem je rytmus:

Jak se máš? – Mám se dobře.

Jak se mají Petr a Lenka? – Petr a Lenka se mají dobře.

Jmenuju se Hans.

- obecně lze říct, že v češtině nejsou pravidla slovosledu tak přísná jako například v němčině

¹ Bydlíte v ČR? Pak je dobré vědět, že v Čechách uslyšíte často **hovorové** tvary *maj* nebo v záporu *nemaj* místo spisovných tvarů *mají* anebo *nemají*.

IV. 4. **děkuju x děkuji ...**
 - *děkuju, jmenuju se ...* – hovorové výrazy, které se užívají
 - spisovné výrazy *děkuji, jmenuji se ...* používají snad jen učitelé češtiny na univerzitě (někdy :-), ale patří vždy do psaného jazyka

IV. 5. **Přízvuk (= zvukové zdůraznění)**
 - v češtině je přízvuk na **první slabice** slova

- **přízvučné samohlásky se nevyslovují déle** než nepřízvučné

- nepřízvučná slova, která jsou kvůli rytmu vždy na **druhém místě** ve větě:

1. Vztažné částice *se* a *si*, např.:

Mám se dobře.

Dáme si pivo. ...

2. Tvary pomocného slovesa *být*, např.:

byl jsem, chtěla bych, ...

3. Jednoslabičná zájmena, např. *mi, ti, ho, ...*

- některé předložky tvoří s následujícím podstatným jménem fonetickou jednotku, tj. přízvuk je na předložce, která se v těchto případech považuje za první slabiku, např.:

na shledanou [*'nasxledenou/ 'nazhledenou*],

na zdraví [*'nazdravi:]*, ...

- předložky, které tvoří jedna souhláska, se spojují s následujícím podstatným jménem. Platí přitom pravidla pro asimilaci (srov. Lekce 3), např.:

s Danou [*'zdanou*], *v pět* [*'fpět*],

z Kolína [*'skolína*], *bez televize* [*'bestelevize*], ...

V. **Cvičení (dělá mistra)**

V. 1. Seřad'te odpovědi na otázku *Jak se máte?/ Jak se máš?*

výborně	nic moc	dobře	docela dobře	fajn
	ujde to/ jde to		špatně	

☺ _____ = _____
docela dobře

☹ _____ = _____

- V. 2. Najdete 5. pád/ vokativ?
 Alice
 Lenka
 Renáta
 Margot
 paní Turečková
 paní doktorka
 paní učitelka
 Jirka
 Jak je vaše jméno v 5. pádu/ vokativu?
- paní učitelko
 Margot
 Lenko
 Alice
 paní doktorko
 Jirko
 paní Turečková
 Renáto

- *****V. 3. Jaká česká jména končí na samohlásku znáte? Jak je 5. pád?
 Například/ e. g. **Simona – *Simono***
 inspirace/ Inspiration:
 Šárka, Jirka, Julie, paní Vlasta, Monika, Eva, Sofie, Helena, Lenka, Romana, Alice, Honza, paní Charvátová, Jana, Xénie, Soňa, paní Čermáková, slečna Škubalová, paní profesorka, ...

- V. 4. Najdete 5. pád/ vokativ?
 Antonín
 Tomáš
 Tom
 Tonda
 pan Dvořák
 pan doktor
 pan učitel
 Jak je vaše jméno v 5. pádu/ vokativu?
- Tomáši
 pane doktore/ pane doktor
 Tondo
 pane učiteli/ pane učitel
 Antoníne
 Tome
 pane Dvořáku/ pane Dvořák

- *****V. 5. Jaká česká mužská jména znáte? Jak je 5. pád?
 Například/ z. B. **Karel – *Karle***
 inspirace/ Inspiration:
 Adam, Dominik, Filip, Vilém, Hynek, Dušan, Jakub, Pavel, Leoš, Martin, Marek, Michal, Zdeněk, pan Koukal, Lukáš, pan, pan Nosek, Petr, pan Kovář, Jáchym, pan Horník, pan doktor, pan učitel, pan rektor, pan profesor,...

V. 6. **Jaká jména to jsou?**

Jakub	Pepa, Jožka
Jan	Jirka, Jiřík
Jaroslav	Jarda, Jarek, Jára
Jiří	Kuba
Josef	Honza, Jenda, Jěňa, Jeník

Cvičení online: <http://www.mozaika.eu/cestina-pro-cizince-online-ceska-jmena-uroven-a1/>

V. 7. **Jaká jména to jsou?**

Anna	Monča, Monka
Marie	Pěťa, Peťa, Petruška, Peťule, Petříčka
Monika	Jarka, Jaruš, Jára, Jarča, Jajka, Jaruna
Petra	Anička, Andulka, Aňa
Jaroslava	Maruška, Mařenka, Mařka, Máňa, Majka, Máša, Manka, Mánička

*****V. 8. **Tvořte 5. pád od jmen i jejich zdobnělin:**

Karel = Kája Karle = Kájo

Karel = Kája; Václav = Vašek; Zuzana = Zuzka; Jiří = Jirka; Kateřina = Katka, Kačka, Káťa; Tomáš = Tom; Lucie = Lucka; Alexandr = Saša; Anna = Anička; Jan¹ = Honza; Hana = Hanka; František = Franta; Jaroslav = Jarek, Jarda; Dana = Danka; Jindřich = Jindra; Libuše = Liba; Antonín = Tonda; Marie = Maruška, Majka; Jakub = Kuba; Miroslava = Mirka; Stanislav = Standa; Josef = Pepa, Jožka; Dagmar = Dáša; Petr = Pěťa; Vojtěch = Vojta; Karolína = Kája; Ondřej = Ondra

Další cvičení na vokativ: <http://www.mozaika.eu/cestina-pro-cizince-online-test-na-slovni-zasobu-ucebnice-cestina-expres-4-pata-cast-uroven-a2/>

V. 9. **Přiřaďte k sobě zájmena a slovesa:**

vy	má
já	máš
David	máme
ty	máte
Petr a Julie	mají
my	mám

Cvičení online viz

<http://www.mozaika.eu/cestina-pro-cizince-online-sloveso-mit-tabulka-a-cviceni-uroven-a1/>

¹ 5. pád spisovně/ 5. Fall Hochsprache = *Jene*

V. 10.

Přiřaďte k sobě zájmena a slovesa:

já	nemáte
my	nemají
vy	nemáš
Miroslava a Tobiáš	nemáme
ty	nemá
Tat'ána	nemám

V. 11.

Jaká to je osoba?

0. Jak se máš?	ty
1. Jak se mají Olga a Láďa?	ty
2. Jak se máte, pane Horáku?	on
3. Jak se máte, Soňo a Tadeáši?	ona
4. Jak se mají pan Černochoch a paní Černochová?	my
5. Jak se máš, Jindro?	vy
6. Jak se má pan Horák?	vy
7. Jak se máme?	vy
8. Jak se máte?	oni
9. Jak se má paní Horáková?	oni

V. 12.

Doplňte správné tvary slovesa *mít*:

mám (3x) máš má máte (3) mají (4x) máme

0. Jak se má Petr? Petr se má výborně.
1. Jak se mají Šárka a Katka (ony)? Šárka a Katka se mají docela dobře.
2. Jak se máte, paní Nováková? Mám se dobře.
3. Jak se máte vy, Alice a Jirko? Máme se fajn.
4. Jak se mají Hans a Lenka? Hans a Lenka se mají nic moc.
5. Jak se máš, Honzo? Ne-mám se špatně.
6. Jak se máte vy? Máme se ???nic moc.

V. 13. Doplňte správné tvary slovesa *mít se*:

~~má se~~ má se mám se máme se máme se máte se
mají se máš se

0. Honza se má docela dobře.
1. Jak _____, paní Nováková?
2. _____ Petr dobře?
3. Honza a Lenka _____ nic moc.
4. My _____ dobře, ne- _____ špatně.
5. Jak _____, Šárko?
6. _____ výborně. (já)

V. 14. Jak patří slova?

0. dobře/ Mám/ se.
1. Jak/ Petře/ máš/ se?
2. dobře/ docela/ Mám/ se.
3. Anna/ Jak/ má/ se?
4. Anna/ má/ se/ dobře.
5. se/ paní/ máte/ Jak/ učitelko?
6. špatně/ se/ Nemám.
7. se/ pan/ má/ Hanuš/ Jak?
8. má/ se/ výborně/ Kdo?

V. 15. Zkoušejte se navzájem z tvarů sloveso *mít*.

oni, ony, ona	vy	my	ty	já	on, ona, ono
má	mám	mají	máte	máš	máme
je	jsem	jsou	jste	jsi/ jseš	jsme

V. 16. Co k sobě patří?

1. Dobrý den.	A. Děkuju, dobře. A vy?
2. Na shle.	B. Dobrý večer.
3. Jsi taky Angličan?	C. Ano, jsem. A vy? Vy jste Čech, že?
4. Jak se máte?	D. Ne, nejsem. Jsem Němec.
5. Promiň, jak prosím?	E. Na shle.
6. Jste Ruska?	F. Dobrou noc.
7. Dobrý večer.	G. Těší mě. Já jsem Vlasta Majorová.
8. Jak se máš, Lenko?	H. Dobrý.
9. Jmenuju se David Novák.	I. Ef, i, el, i, pé.
10. Dobrou noc.	J. Ujde to. A ty?

V. 17. **Co je formální a co je neformální?**

Ahoj. Těší mě. Díky. Jak se máš? Dobrý den.
Promiň. Čau. Mějte se hezky. Jak se máte?
Promiňte. Měj se. Na shledanou.

formální	neformální

☒ V. 18. Vymyslete vlastní dialog, který bude podobný dialogům z této lekce, a ten napište. Používejte co nejvíce slovíček a obrátů, které už znáte.

VI. ☺ **A (nejlepší) na konec ...**
Příslví:
Pomalů, ale jistě.